

بهار ادب

فصلنامه تخصصی زبان و ادبیات فارسی

شماره استاذ اردو بین المللی :

۲۷۸۹ - ۲۰۰۸

سال اول / شماره دوم زمستان ۸۷ / شماره پی در پی : ۲

- شوه های سخنوری در قرآن و تجلی آن در آثار سعدی / دکتر محمد حسن مازی
- تحلیل تفاوت های افسانه های شاعران دوره ساسانیان و غزنویان با دوره مغولان / دکتر عبدالرشید
- چراغ روشن (ریشه شناسی برخی لغات شعر رودکی) / دکتر محمد جعفری دهنی
- نقدی بر پیوسته نویسی یا جدا نویسی کلمات مرکب / دکتر امید به
- فارسیات شعرا عشی / دکتر عزت مابری
- بازآفرینی حکایت قیس ابن حاصم در حدیقه سنائی / دکتر علی محمد موذنی اعلی ریزی
- بررسی برخی از آراء بهاء ولد در حوزه علم التنصص / دکتر محمد براتی
- بررسی وزن عروضی اشعار نادر نادر پور / دکتر امید به

چکیده مقالات

شیوه های سخنوری در قرآن و تجلی آن در آثار سعدی

دکتر محمد حسن حائری تاریخ دریافت: ۸۷/۱۱/۳۰
شبنم قدیری یگانه تاریخ پذیرش قطعی: ۸۷/۱۲/۷

در این نوشتار برآنیم که اصول پسندیده سخنوری، چگونگی ترتیب کلام، رساندن مقصود و جلب شنونده به درک مطلوب گوینده و پذیرش آن را، در آیات کتاب آسمانی قرآن بررسی کنیم و برای درک بهتر این شیوه ها، نمونه هایی از بیان و سخن سعدی، نماینده برجسته و والا قدر شعر تعلیمی، را مبنا قرار می‌دهیم تا با الگو قرار دادن شیوه های آموزشی پروردگار، گوی سخن را از میدان فصاحت و بلاغت بر باییم و از نعمت بیان و روش های مطلوب ادای آن در زندگی بهره گیریم. این مقاله در سه بند نوشته شده است: بندالف) شامل مقدمه و پیشینه موضوع است.

بند ب) آداب لفظی سخنوری: که شامل بحث فصاحت، بلاغت و زمینه های سازنده آنهاست.
بند ج) آداب معنوی سخنوری: که شامل بحث اندیشه پیش از گفتار، نرمی و صلابت در گفتار، سخن مسالمت آمیز در برابر کم خردان و سخن گفتن با دریابندگان و نبوشندگان است.

تحلیل تفاوت های افسانه های شاعران دوره

سامانیان و غزنویان با دوره مغولان

دکتر عبدالرضا سیف تاریخ دریافت: ۸۷/۱۱/۲۰
اکرم رجبی تاریخ پذیرش قطعی: ۸۷/۱۲/۷

در این مقاله سعی شده است نحوه شکل گیری و سیر تحول افسانه های مرتبط با بزرگان ادب فارسی منتخب دوره های سامانیان، غزنویان و دوره مغولان، از خلال تذکره ها، طبقه بندی، تحلیل و مقایسه گردد. همچنین، با توجه به نقش عظیم این افسانه ها در شکل گیری ذهنیت اجتماعی و فرهنگی ایرانیان، مبانی اصلی آنها معرفی و شناسایی شود. به همین منظور، برخی از تذکره های مهم که جایگاه اصلی ظهور این نوع افسانه ها هستند، انتخاب و سپس افسانه های مرتبط با تعدادی از بزرگان شعر و ادب فارسی در آنها بررسی شده است.

بررسی و مقایسه افسانه ها، نشان می‌دهد که هرچه شاعر و نویسنده ای نزد مردم از احترام و محبوبیت بیشتری برخوردار باشد، دارای افسانه های بیشتری است. همچنین این افسانه ها نشان دهنده شرایط اجتماعی، تاریخی و فرهنگی جامعه آن دوران است.

چراغ روشن (ریشه شناسی برخی لغات شعر رودکی)

دکتر محمود جعفری دهقی

تاریخ دریافت : ۸۷/۱۱/۶

تاریخ پذیرش قطعی : ۸۷/۱۲/۷

متون کهن ، بهترین منابع برای لغت شناسی در زبانند ، دیوان رودکی بدلیل داشتن لغات بسیار قدیمی پهلوی یکی از بهترین منابع است . بسیاری از لغات در طول زمان تغییر معنا داده وبسیاری نیز از بین میروند ، همچنین برخی از آنها بواسطه تحریف کاتبان دچار دگرگونی شده اند بگونه ای که شناخت صورت درست کلمه، محتاج پژوهشی جدیدست . در این مقاله ، نه لغت از این نوع لغات با توجه به ریشه های باستانی و میانه آن بررسی شده اند .

نقدی بر پیوسته نویسی یا جدانویسی کلمات مرکب بر اساس دستور خط فرهنگستان و پیشنهادهایی تازه برای ساده کردن و تجمیع آنها

دکتر امید مجد

تاریخ دریافت : ۸۷/۱۰/۲۰

تاریخ پذیرش قطعی : ۸۷/۱۲/۷

پیوسته نویسی یا جدانویسی و قواعد حاکم بر آن بحث درازدامنیست که هنوز هم ادامه دارد . عمده محققان محترم در این خصوص به این نتیجه رسیده اند که اتصال و انفصال در خط فارسی چندان قواعد معینی ندارد و بیشتر تابع عادات و سلیقه نویسنده است . این پژوهش میکوشد تا بطلان فرضیه فوق را نشان میدهد و ثابت نماید خط فارسی خطی ضابطه مند و تواناست و قوانین پیوسته نویسی و جدانویسی در آن نیز مجموعاً از شش قاعده پیروی میکنند : یک قاعده اتصال و پنج قاعده انفصال . سپس در ادامه مقاله برای اثبات این فرضیه ، قوانین فرهنگستان زبان و ادب فارسی را در این خصوص نقد میکنیم و نشان میدهم که هشت قاعده فرهنگستان در زمینه پیوسته نویسی میتوانند در ذیل همان یک قاعده معرفی شده ما قرار گیرند و پانزده ضابطه جدانویسی فرهنگستان نیز چیزی جز همان پنج قاعده معرفی شده در این مقاله نیست.

فارسیات شعر اعشی

دکتر عزت ملا ابراهیمی

تاریخ دریافت: ۸۷/۶/۲۶

تاریخ پذیرش قطعی: ۸۷/۱۰/۷

شعر جاهلی گنجینه با ارزشی است که سرگذشت پیشینیان و نیز حوادث مهم آن دوره را دربردارد و می تواند به عنوان منبع سودمندی در نقل وقایع تاریخی مورد توجه محققان قرار گیرد. از آنجا که برخی از شاعران جاهلی چون اعشی در دربار پادشاهان ساسانی آمد و شد داشتند، توانستند تا حدودی خلق و خوی بادیه نشینی را به کناری نهند و با فرهنگ و تمدن ایرانی آشنا گردند. بنابراین تعجبی ندارد اگر عصاره فرهنگ فارسی آن روزگار، حال و هوای اجتماعی عهد ساسانی و وام واژه های کهن فارسی، فراوان در اشعار آنان به چشم میخورد. از این رو نگارنده به بررسی فارسیات شعر اعشی پرداخته که به سبب گستردگی موضوع از میان انبوه اشعار وی تنها در صدد بیان واژه های فارسی در زمینه ابزار و آلات موسیقی، مظاهر درباری و جلوه های حکومت ساسانی برآمده است

بازآفرینی حکایت قیس بن عاصم در حدیقه سنائی

دکتر علی محمد مؤذنی تاریخ دریافت: ۸۷/۸/۲۹

علی رئیسی تاریخ پذیرش قطعی: ۸۷/۱۲/۷

یکی از مباحثی که ذهن پژوهندگان آثار ادبی را به خویش مشغول نموده بررسی تغییر محتوای حکایات توسط نویسندگان و شعرا بوده است. فهم میزان این تغییرات - که در آثار شاعران و نویسندگان به فراوانی رخ میدهد - و دلیل تغییر دادن محتوا نیاز به پژوهشی گسترده و همه جانبه دارد. این مقاله میکوشد با تطبیق محتوای حکایتی از حدیقه الحقیقه سنائی با چهار کتاب مهم تفسیر قرآن مجید، میزان این تغییرات و هدف از آنها را بررسی کرده و سپس با تحلیل جزئیات به این نتیجه برسد که تغییر جزئیات داستان، نه از نظر فراموشی یا کم دقتی شاعر، بلکه بدلیل ادبیتر کردن آن بوده و بر استحکام روایت افزوده است. برای رسیدن به درکی عمیق تر از تغییر و تحول داستان علاوه بر محتوا سایر عناصر آثار ادبی از جمله تصویر و عاطفه و هم چنین عناصر داستانی نیز بررسی گردیده اند.

بررسی برخی از آراء بهاء ولد در حوزه علم النفس

دکتر محمود براتی تاریخ دریافت: ۸۷/۱۰/۹
سهیلا کدیوری تاریخ پذیرش قطعی: ۸۷/۱۲/۷

بهاء ولد به عنوان عارف و صوفی بزرگ اواخر قرن ششم و اوایل قرن هفتم، بیشتر از حیث آنکه یکی از کبار مشایخ صوفیه و پدر مولانای کبیر است مورد توجه و تحسین بوده است؛ همچنین با تنها کتاب بی نظیرش - معارف - که نمونه‌ای عالی ساده نویسی و مهارت نگارنده در آماده ساختن الفاظ برای ادای معانی لطیف و زیباست و بیان نکات دشوار و ظریف در لباسی جذاب و دلپذیر در حیطه ادبیات مورد توجه و مثال بوده؛ اما پرداختن به آرا و نظریات وی در باب روح، نفس، روان آدمی در کتب علم النفس قدیمی دیده نشده؛ حتی امروز هم به آراء تربیتی بهاء ولد در مورد روح و روان انسان کمتر بها داده شده است. این مقال سعی کرده؛ این نظریات و عقاید را از کتاب معارف استخراج کند و بهاء ولد را به عنوان یکی از نظریه پردازان حوزه روانشناسی اواخر قرن ششم و اوایل قرن هفتم معرفی نماید.

بررسی وزن عروضی اشعار نادر نادرپور

وحید عیدگاه طرهبه‌ای
تاریخ دریافت: ۸۷/۱۰/۲۹
تاریخ پذیرش قطعی: ۸۷/۱۲/۷

نادر نادرپور از برجسته‌ترین نوپردازان روزگار ماست که با سروده‌های سامان و قاعده‌مند خود توانست گام ارزنده‌ای در راه شناساندن و تثبیت کردن شعر نیمایی بردارد. پژوهنده وزن شعر نو از بررسی آثار نادرپور ناگزیر است. نگارنده در این جستار وزن شعر نادرپور را از دیدگاه کاربرد اختیارات عروضی بررسی کرده و دو دوره زمانی متفاوت را در کار شاعری او شناسانده و ویژگیهای عروضی شعرش را با دیگر نوپردازان سنجیده و در پایان فهرستی به دست داده است از وزنهای بکار برده نادرپور و شمار سروده‌های هر وزن.